

Lemb Metsast**Kotkalaul**

See ülev hetk, kui nägin kotkast sinetava taeva
ja taamal lumistunud mäetipu poole ihkamas,
nii võimsail tiivahaardeil kõrgustikku, valgust riindamas.
Oo, kartmatu! — ei nukrusta, ei karda sina vaeva,
ei pingutused meelehärma sulle tee.

On traagika: nii hää on avarus, mis paitab rinda,
nii üllas perspektiiv, silm küünib pilku heitma kaugele:
Siin meri, eemal linn ja külad, jõe ääres lookleb tee.
Miks teised sellist ilusamat vaadendit ei hinda —
miks maapind, muda, pori, neile omane?

On võrratu, kui tantsisklevad põhjatormi iilid,
kui piksepilved ujutavad maad, lööb välku, raksus kõu —
neil kohutavail silmapilgel imestada kotka jõu
ja rahu üle, ületades inimvõime piirid.
Jah, sangarlik, oo kotkas, on su võimeline!

Fr. Tuglas 50-aastane

Stiili suurmeister ja kriitik Fr. Tuglas pühitses 2. skp. 50-a. sünnipäeva. Nagu dir. J. Roos juubeliaktuse ettekandes kindlaks tegi, võib juubilar tänavu ühtlasi oma 35-a. kirjanduslikule tegevusele tagasi vaadata.

Tuglas on eesti Brandes — meie kriitika isa. Lust on lugeda tema „Kriitikast“ (seda on ilmunud 5 köidet), kuidas ta hooletu ja vastutustundetu sulega kirjameestele valusat õpetust annab.

Ühegi teise kirjaniku stiil ei ole õpilastele nii külgehakkav kui Tuglase oma. Ta sõnamaalingud on joonistustundide lemmikteemid.

Tuglase iga lause on pärl, omaette kunstitöö, mida võib nautida nagu Underi ilust ja õrnusest hõõguvat luulet.

Koolinoorte palavam tervitus nende suurele õpetajale!

Kuivatuspaber

Inglismaal Berkshire'i paberitehases unustas üks tööline kord paberimassile liimiaine juure lisamata. Paber sai pehme ja poori-line. Vabrikandil oli kahju paberit ära visata. Ta jättis selle endale koduseks tarvitamiseks. Aga kui ta katsus paberile kirjutada, valgus tint laiali, sest „ä p a r d u

MERIKOTKAS — ÕHKUDE KUNINGAS.

nud“ paberimestindien-dasse. Seega oli kuivatuspaber leiutatud. Vabrikant lasi suuremal hulgal valmistada seesugust paberit ja kuulutas lehes, et on leiutatud uut liiki paber, mis on sobivam tindi kuivatamiseks kui senitarvitatud peenike liiv. Äri läks nii hästi, et peagi kogu tehas siirdus täielikult kuivatuspaberi tootmisele.

Ahvide kombekoolis

Loomataltsutaja Ronald Higgins veetis kaks kuud ahvide puuris, et

õppida tundma nende iseloomu. Algul puuriühiskond, 14 ahvi, kartis ja võõrastas uustulnukat, kuid peagi nad harjusid temaga ja hakkasid temale suhtuma kui ahvipojakesele, kes vajab õpetust ja juhatust. Nad näitasid Higginsile, kuidas ronida puude otsa ja kuidas end jalgadega okstel kinni hoida, jne. Mees on väga uhke oma kogemustele ja ta on veendunud, et maailmas ei leidu teist sellist „Tarzanit“, kes nii hästi tunneb ahvide iseloomu ja harjumusi kui tema.

KAS JÄÄ VEEL KANNAB?

AUSTAGEN TÖÖD!

A. Maramaa

Pöördun siin noorte poole küsimusega: Kas te aitate oma vanemaid kodus, kui nad rühmavad tööd teha? Et mu küsimus oleks arusaadav, jaotan selle ja küsin üksikasjalikult: Kas te pühite kodus põrandat? Kas pühite ja puhastate õue ja aeda? Kas koorite kartuleid, raiute hagu, lõhute puid? Kas toote vett ja puid kööki? Kas teete tuld? kütate ahju? Kas katate ja koristate lauda, pesete ja kuivatate nõusid? Kas käite karjas, söodate loomi, lüpsate lehma? Kas rakendate hobust ette ja võtate lahti? Kas töötate suvel põllul ja aias? Kas teete muid töid, millistes teie vanemad vajavad teie abi? Ja veel paar küsimust teie eneste kohta: Kas puhastate ise oma saapad, rõivad? Kas teete ise oma aseme? Kas nõelute ise oma sukad ja kindad? Kas õmblete ise katkenud nõõbid ette?

Olen näinud ja tean, et, suurem hulk noori ei tee midagi sellist. Päevad, nädalad, aastad mööduvad neil kasuta. Nad ainult õpivad ja teevad koolitöid ja tihti sedagi puudulikult. Igas väiksemas kui asjas olgu neil ema ja isa või teenija ees ja taga.

Sellest tulebki, et 10—15 aastased, tihtigi kuni 20 aastased tütarlapsed ei oska sukka nõeluda, nõõ-

pi ette õmmelda, lauda katta, nõusid pesta. Keeta oskamisest ei maksa kõneldagi.

Sellest tulebki, et 15—20 aastased poisid ei oska kirvest, saagi, reha, vikatit kätte võtta. Nad ei oska hobust ette rakendada, äestada, niita, rukkivihku ja linapeo siduda.

Sellest siis tulebki, et näeme küll, kuidas vanemad rühmavad tööd teha, aga lapsed ei tee midagi. Nad ei oska midagi teha. Nad tihti ei tahagi midagi teha. Nad vaid valmistavad end puhtama elukutse vastu.

Ma siin ei tee noortele etteheiteid. Ma vaid märgin, et niisugune

on praeguse aja vaim, praeguse aja mood. Kuid see on üpris kahjulik mood, mis toob Eesti riigile ja rahvale lõpmata suurt kahju. Kunagi ei ole me oma riigis vajunud nii palju oskajaid töökäsi kui just praegu. Meil ootavad harijaid, tegijaid suured, väga suured maalad soid, rabu, võsikuid, lepikuid, heina- ja karjamaid, isegi põldu, mis sööti on jäänud või koguni puudulikult haritud. Taludel on puudus peremeestest ja perenaisetest, kõnelemata töölistest. Ega muidu Lääne-Euroopas peeta meie maad tühjaks maaks, mida teised enesele ihaldavad.

Ometi tahame meie oma vanemate maa enesele pidada, ise teda harida, ise siin peremehed ja perenaised olla! Jah, tahame. Siis austagem enam tööd juba maast madalast.

Kümneid tuhandeid eesti naisi

loeb naiste ja kodude kuukirja

Maret

Üksiknumber 35 senti.

Maret ilmub mustri- ja lõikelehega.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja talitus

Tartus, Lossi tn. 7, telef. 15-20.

Värdi kiri

Hääst rohuist, vastlapäevast ja Tondist

Kuldaväärt onuke!

Ei jõua Sind elades soovikohaselt kiita ega tänada! Kuidas Sina küll need minu kõverad asjad sirgeks vinnad ja igapidi ritta säed! Näe, sõber mul terve kui nakst ja nakst! Sinu saadetud tervise eleksiir „Kasse-roos-sinad“ naistoetri dr. Anna Vitsu retsepti järele mõjus suurepäraselt ja tervendavalt. Sai teine ainult paar korda päält määrida ja tervis tuli! On ikka hää küll, et on olemas tarku arste ja häid arstmeid. Ka sõber tervitab sind südamlilikult tänades.

Vahapääl olen kõikisuguseid tähtsaid päevi üle elanud, nagu Vabariigi aastapäev ja vastlapäev. Meil lehvitsid siis lipud ja oli maailmatuma pikk rongkäik lipuga vallamajja. Ütlesin isale, et kuidas oleks, kui mina ka sõidaksin ühes sinuga lipu all. Aga kus tema!

Mina olevat veel noor lipuga sõitmiseks ja käimiseks! Ütlesin siis aga ka vastu, et isa, kas ma siis ka noor olen, kui vaja lippu katusele viia ja säält õhtul jälle maha tuua, siis muud kui: „Värdi, roni!“ Teringi südametäiega tüki ära ja kükitasin saanijalastele. Tõmbasin pää õlgade vahele ja sõitsime... Pärast sain küll isalt noomida, aga ega sest midagi, mina sain ikka rongis sõita.

Ega vastlapäev olnud haledam. Meid lubati sel päeval kõiki lumele sõtta ja sõdima. Küll sai abessiiniat! Õpetajad, kes muidu ei luba end näpugagi puutada, olid sel päeval päris inimlikud. Tulid kohe ise meiega sõdima ja muidu vastlalus mässama. Aga ega me nalja teinud! Toppisime nad täis pehmet lund, kuhu aga iial sai toppida. Ega neil kuiva kohta kuhugi jäänud. Tead, Tont, see meie klassi naljahammas, võttis taskust vurri-luu ja muud kui „laitskesi“ hirmutama. Lubas muud kui juustesse lasta. Kõige rohkem kiitsatas Lõsta-Anu. Pistis ise tagurpidi

jooksma ja sellepärast komistaski ja kukkus küljeli lumele. Kukumine oli aga nii õnnetu, et tüdrukul kohe hing kinni, silmad kinni, ühesõnaga — meelemärkuseta. Vaeseke sai ainult veel karjuda Käki-Liidele: „Liide, Liide, tule appi, ma olen meelemärkuseta, ma olen meelemärkuseta!“ Tont ehmus nii, et jäi ammulisui seisma. Teised, Saariku-Juta ja Tagari Manni, aitasid siis Anu üles. Nüüd küsin sinult, onu, õige salaja: kas Lõsta-Anu oli ikka tõesti minestuses või tegi ta ainult meile hirmu.

Tead, onuke, meid õpetatakse nüüd luuletama, see on teisiti öeldes „luiskamine“. Mul pole midagi meelepärasemat kui see viimane sõna. Hääd ideed on mul pääs! Küll ma nad säält välja toon ja paberile panen! Esimese salmi hakatus on juba valmis:

Eespingis istub Tont,

Tal kaela ümber lont...

Jah, siit saab tore laul, aga sedakorda lõpetan ja tervitan ilma käandmata.

Sinu Värdi.

Mäta Mihkel

Võistlustöö

Jõuluõhtune äpardus

Kodavere murdes

Nääd, niid õnnetused kua ei armasta käia müüda kiva ega kända, vaid ikka tikuvad inimeste manu, ja tulevad alati siss kui om keige õnnelikum silmapilk. Nii kua meil. Õli parajas jõulu-laupääv. Kuusk õli juba „põletit“ ja kingitused jagatut. Mulle õli esa tuund palju „Õpilaslehti“ ja siss mia õlin nõnna rõõmus kui kole. Läksin kapiõtsa või ahjupiale ja lugin sial, nagu õpetaja, mõne ilusama luu.

Parajas kui „jutlus“ lõppi ja kanslist maha hüppasin, õli vana Krõõt õma nina, lihaliivva ja vorssipanniga vahel. Eks mia hüppandki siss livva piale, liud puruss ja puha. Liud kuksi maha ühes vorstide ja lihaga, mes sial pial õli, kua mia kuksin maha, ning kuum rasv juuksi mulle kaela, mes sial vorssipannil iks õlli.

Oih, seda kisa, mes nüüd ei õlnd. Juuksin kõhe välla ja hüppasin kaevu juure tuuvri, mes õli iareni vett tävs. „Ujusin“ sial siss hulk aiga. Äkki kuuln, et esa tuleb vitsaga ja õtsib mind takka. Leidki mu sialt tuuvrist ja käratab: „Mes sa poiss siin tiit, tule välla, ma võtan sul „püksi“ mõõtu!“ Naksin siss aletast paluma, et on ju jõululauba õhtu ja kes nakkab seda pattu tegema, et tõiss peksma. Esa õli kua sellega nõun, lubas aga piale pühi „keretäie“ anda. Nüüd om esal keik miilest läint ja om jälle ia küll.

Külmõela gravüür

Elmise korra kõrgtrüki tehnikale lisaks sel puhul pisut süvatrükist.

Külmõela gravüüriil on peenekoolise sulejoonistuse ilme, mis nagu roheka või pruunika (oleneb trükivärvist!) vesivärviga üle värvitud. Joonistuse terve pind on selgelt märgatavana paberisse pressitud.

Võetakse, tavaliselt, poleeritud tsinkplaat ja erilise terasest krihvliga kriimustatakse joonistus plaadile, olgu siis pliatsiga või tuššiga plaadile tehtud kavandi järgi või ilma. Iga kriim peab

olema lõplik — parandused rikuvad ilmet. Valmis gravüür värvitakse: nahkse värvinuustikuga ehk tamponiga tambitakse trükivärv kriimudesse. Plaat soojendatakse. Ülearune värv pühitakse riidelapiga või vilditükiga. Pühkimine on õieti teine osa loomingust: iga äratõmbe trükkimise eel tuleb see teha uuesti ja sellep. pole kõik äratõmbed täpselt sarnased. Trükitakse pehmele paberile, mis niisutatakse. Paber pannakse uuesti soojend. plaadile, kaetakse vildiga ja katteplekiga ja lastakse vase trükipressi rullide alla. Rullid vildi abil rõhuvad paberi pleki-kriimudesse ja värv imbub säält paberisse. Kriim sügavam — värvi rohkem — joon tugevam! Pühkimise juures siledale pinnale jäänud värv annab maalilise üldtooni: tarbekohaselt kohati heledam, kohati tumedam.

OFFORT (ehk saksapäraselt: Radierung) on n. n. söövitus-trükk. Poleeritud vaskplaat kaetakse üleni näit. asfaltlakiga, õhuke kiht. Kuivanud lakikihiisse teraskrihvliga kriimustatakse joonistus (vt. külmõel!), nii et vask paistma hakkab. Siis pannakse plaat kange happe (näit. väävelhape v. s.) vanni. Hape kriimude kohal „sööv“ vasesse vaokesed, läbi laki ei tungi. Uhta veega ja katta osa kriime uuesti lakiga, võime teisi söövitada sügavamaks. Lakk leotatakse plaadilt ja algab trükkimine, samuti kui külmõela gravüüri puhul.

Jutt ühest mässulisest Võrumaa kooliõppurist

Maailmasõja ajal tekkis Võru koolipoiste hulgas mingisugune revolutsioonivaimuline ühing, mis Suure Venemaa sandarmeeria silmis näis niivõrd kardetav, et „vandeseltsi“ ilmsikstulekul tema aktiivsemad liikmed Sarmaatia lagen-

Endel Oit

Võistlustöö

Kodu

Sää! kus minu kodumaja
ühtub taevasinaga,
säält ma leian õnneraja —
sää! mu Eesti, kodumaa!

Armastus, mis sütib rinnas,
sunnib koju ruttama,
et siis sää! kus kodupinnas,
saaksin seista, puhata.

Ehkki vahel rändan ilmas,
kaugel kodust, kodumaast,
siiski kenamat ei silmas
lapsepõlve õnneraast.

dikule laiali pilluti. Nende hulgas pidi ka üks tüse Võrumaa poiss, nimega Juhan Jaik, ette võtma teekonna kaugale võõrale maale. Venemaa päälinnades oli elamine keeldud ja nii sai Jaigist rändur mööda Volga-äärseid linnu, kuni ta lõpuks Astrahanis mõni aeg puuviljakaupmehe ametit pidas. Igatahes arbuusidest kõneleb Jaik veel praegu suure vaimustusega.

Maapagu isakese tsaari Venemaal aga ei suutnud Jaiki kohendada truualamlikuks kodanikuks. Revolutsioonipäevil tuli kodumaale seesama tüse Võrumaa poiss, nüüd aga juba karastatud igasugustes elu keerdkäikudes.

Ja siis proovis Jaik ühte ja teist, kirjutades ühe käega lehte ja teisega raamatuid.

Ning et tal tugevad laiad kämblad on, siis saame aru, et Raamatuaastaks on Jaigilt ilmunud ligi tosin teost, küll vanadele, küll noortele.

Praegu on see vahva Võrumaa poiss üpris tähtsal kohal — Raamatuaasta staabiülemaks, kõneleb raadios ja RA aktustel, vahel vändab filmi, lükkab-tõmbab siin ja sää! et raamat leiaks ometi kord lahedama tee meie kooli ja kodusse.

SADAM.

C. E. Beck'i puulõige.

Dessantidel kahel pool raudteed käib aga võitlus edasi. Meie oma vallutab Uderna küla ja jõuab järsu mäeveeru alla. Üks koolipoiss tõuseb mäe külgemööda üles, otse punaste lätlaste ette, kui märkab oma eksitust. Nagu kera on ta tagasi, ja eluga!

Nüüd mäel kindlustunud punased avavad tule desandile. Neile on ülalt kõik näha nagu pihu pääl. All sõdurid püüavad peituda varjendite taha. Kuid kes pää tõstab, saab kuulipildujast niklivalangu. Ei pääse edasi ega tagasi. Lõpuks õnnestub luua rongiga side.

Viimane tõmbub väheke tagasi, — esimene pool jääb paremal metsatuka tagant välja lagedale —, et omi kahuritulega abistada, tuld avada veski pääle, kus sees kuulipilduja.

Sääl haugahtab paremalt küljelt õige lähedalt patarei. Lätlased on vahepääl vedanud selle meie ette mäe taha.

Esimene granaat langeb, sihituna suitseva veduri pääle, umbes sada sammu ette, teine hoopis lähemale, kolmas üle ja neljas...

„Nüüd annab pihta,“ sõnab kalgilt-jahmatades lpn. Ots, vaadates välja. Neljas granaat lendabki vedurisse. Kostab näriv, terast kildudeks purustav prahvatus. Pistsin pää vagunist: vedur ajab huugava pahinaga üles valget auru, ta terasuksed ripnevad mahalastud linnu tiibadena, kahele poole lahti lööduina. Samal ajal tendri otsast tõuseb leegitsev tuli... Meie rong ei pääse omal jõul enam paigast.

Ainult hetk hiljem, meile järgnevas vagunis ohvitser käsutab mehed välja. Ja granaat lendabki kohe sinna sisse, purustades sisemuse. Nelja viisi raksatab granaate seninägematu osavusega rongi ette ja taha. Vahet pidamata plahvatavad mürsud kõrvulukustavalt.

Mäletan, mehi hakkas välja hüppama ka meie komandost. Siis metsiku, hävitava tule all kaotasid teadvuse — esimest ja viimast korda tule all. Leidsin enese mõnikümmend sammu rongi taga kraavis, rongi adjutant lpn. Jaansonil kõrval, sellest hetkest alates mäletan jälle. Kraavis oli reas mõnikümmend meest. Üksikud poetasid end veel kaugemale, tagasi Elva poole, ära tule alt. Kes aga end segada ei lase, on kahur ja annab uskumatu kiirusega tuld vastu. Pauk kajab paugu järele, ei mingit vahet. See viib vastase patarei segadusse, mis asub otsima täpsemat rongi asukohta ja kannab tule väheke taha. Kraavist võib tõusta.

„Mida teha?“ mõtlen. „Kuhu läheb sõdur pussita?“ — See oli jäänud komandosse. Kahju oli ka seljakotist — kui peaks rong tule all hävima. Otsustan komandost need ära tuua.

Tõsisena, näost tumedamana kui harilikult kpt. Lepp sammub tükk maad tagapool seisva kpt. Partsi juure ja teatab, et rong on saanud pihta. See saadab Lepa tagant appi kutsuma soomusrongi nr. 3. Kpt. Lepp läheb, käies kindlalt...

Tõusen oma komandosse. Eest leian neli meest! Rõõmustavad, et mina tuln tagasi. Moisar puhastab kuulipilduja rauda, lpn. Ots istub seljaga vastase patarei poole ja tõmbab suitsu. Nagu poleks midagi lahti, nagu poleks vedur puruks lastud, meie taga vagunisse granaat sisse lennanud ja nagu rongi küljel paarikümne sammu pääl granaadid ei künnaks vihaselt külmetanud legendikku.

„Mis meist jääks, kui granaat sisse lendab?“ küsin.

„Mitte kui midagi, kindel surm,“ lausub rahulikult Ots ja suitsetab edasi.

Nende endakindlus andis tagasi ka minu rahu ja ma istun oma kuulipilduja taha.

„Aga maksimi viime ära, üks võtab jalad, teine toru,“ jätkab Ots, „kui lätlased pääle tulevad ja rongi peaksime maha jätma.“

Soomusrong nr. 3, mis meist umbes pool kilomeetrit oli taga, on nähtavasti ka ise meie äpardust märganud ja läheneb, kogu aeg üle metsa vene patarei sihis tulistades.

Sisemise varjatud erutusega ootame, et ta tuleks kiiremini ja viiks meid hävitava tule alt.

Juba ta ongi meie lähedal ja haugahtab oma pikast meresuurtükist lakkamatult. Õhusurvest värisevad meie rongi aknad, üksteise järele purunevad klirinal klaasid. Kuid taga ja ees meie kahurid peavad väsimatult võitlust meie elu ja surma eest.

Soomusrong nr. 3 haagib meid oma külge, tõmbab — stangid katkevad! Põleval veduril on tormas pääl! Meid ei suuda tule alt hiigutada ükski jõud.

Vaatan luugist välja. Uku on roninud tendrile järgneva vaguni katusele, ja alt käest kätte ulatatakse talle liivakotte, meie klassivagunite sisesoomust. Uku pilub need tulle. Tulelõõm vaibubki. Vedurile hüppab ltn. Lindeman ja vaibunud tules pöörab lahti piduri. Kuna tee on väheke kallakul tagasi, siis isenesest vedur ja ühes temaga kogu rong vajub nõksti tagasi.

„Mina päästsin lahti piduri!“ hõiskab Lindeman, nagu nõgine ja võidurõõmus.

Soomusrong nr. 3 seob nüüd nõõridega meie rongi endale järele. Tõmbab — nõõrid katkevad, soomusrong on raske.

(Järgneb.)

oodest just sel ööl välja jääma? Kui nad tahtsid põge-
 Ta oli väga rahutu. Mispärast pidi Kiopo kõigist
 poole minnakse.

Tud. Ning silmad, mida ei nähtud, võisid luurata, kuhu
 näha, aga silmad, mis peidetult luuratsid, olid nägema-
 neid varje. Mida ta kartis, olid silmad. Varje võis
 sid nagu väikesed varjud. Tolmune Täht ei kartnud
 Kõik oli ühtlases tihedas hämaruses, milles telgid näi-
 cest midagi tähtsat varjule ei jäänud, uuris ta laagrit.
 valgus. Hetkeks jäi ta seisma. Kiire pilguga, mille
 lõputus kiirgavas hämarikus. See oli tähtede vidune
 Taevast oli selge ning tähti täis. Poiss nägi maailma
 gist välja.

lha, mis parajasti kätte puutus, ning hülis vargsi tel-
 Ta tõusis tasa, võttis ambu ja noole, ja tüki suitsu-
 võimalust ei olnud.

juure ei tulnud, pidi ta minema Kiopot otsima, teist
 Tolmune Täht oli otsustanud. Kuna Kiopo tema
 seada ning ta kojutulekul tappa.

hukatustlik. Ta vaenlased võisid Kiopole lõksu üles
 tõusu aegu. Ta peab teda hoiatama. Iga viivitus oli
 polnud kaotada. Kiopo tuleb koju arvatavasti päikese-
 üle kohut mõistetud. Tolmune Täht tundis, et aega
 see möte oli valmis hautud, siis on ühtlasi ka Kiopo
 vene Haudaja oli välja mõtelnud, idanes nüüd. Ja kui
 väljas, öös, sündis midagi. See kuratlik, mille Iga-
 Sääli ei raatsinud kauem enam asemele jätta. Sääli
 meditsiini, mis Kiopole peab kindla surma tooma.

sarnaseks. Ta vaist ütles, et nüüd valmistatakse seda

nema Suurväirjt, nimmega Furjei Jaroslav ha-
 kas tedda 1030 nemal aastal pärrast Kristusse tullemist eh-
 hitama; jellepärrast tedda wennelaejed weel tännapäew Fur-
 jewi linna ütlemad ollewad. Meega möda tulli ka baljo Ta-
 tarlarij fenna linna, kelle kae läbbi kõit kaup jooffis; ja siis
 hakkas marahwas tedda Tatra linnaks hüüdma.

PETER KRAHV MANTEUFFEL 1839.

„Sa olled innimenne, üks furri loom! ei tarda teistele
 furia tehhes; püäd olgu mil wiijil, keif omma kajuks. Du
 se jo tarfus?“

J. W. JANNSEN — 1857.

Terre, armas Eesti rahwas!
 Minna, „Berno Postimees“,
 Sulutama olen wahwas
 keif, mis jünniib ilma sees;
 Annan teada julle heats,
 Et ka sinno rahwas teafs,
 Ruudas keif ma ilma maad
 Ellawad ja tegewad.

JUTUSTUSEST „UUS VARISER“:

„Targad nemmad kül ei olle, se on nende sõimonimme;
 agga kui rummalatteft weel rummalamaid on ja hulludeft
 weel hullumaid, no siis on rummalad ka targad ja hullud
 mõijitlifud.“

FR. R. KREUTZWALD 1865.

Ja väsind päike poln'd veel alla läinud;
 Seal priius juba orjakütkeid taub,
 Ja Eestirahvas õnnepäewa näinud,
 Kui õhtu udu pilvest maha vaub.
 Kas oled priius meil ka võõrsil käinud,

Kuulata des said pois pulsilöögid varsti trummi
 pärrast porinat.
 Laagris oli kuulda ainult ühe trummi vaikset korra-
 üles Kama-lille juurtest tähtede juurteni!

Ning pimedus kasvas. Poisile tundus, nagu kuu-
 leks ta aukartuselusundivas vaikuses kasawat pimedust
 üles Kama-lille juurtest tähtede juurteni!

olja.

juuba ammugi. Varsti oli Tolmune Täht ainus ärkvel
 oli enese südant kergendanud. Sinititib ja isa magasid
 Ta heitis kohe magama. Ema tegi sama, kuna ta
 suure plaani oietolmu. Ema sõimusõnad ei torganud.
 päewa kohta omad mõtted. Tema ajus sadenes paksult
 teenitud kartuseseft. Kuid Tolmuseel Tähel olid homse
 sirutanud pühvlinahale, urises läbi une midagi ära-
 valijajäämise pärrast. Ning ta isa, kes enese oli juba
 et Kiopot sääli ei olnud. Ema kurjustas poisiga kauase
 Oma tagasiöördumisel telki märkas ta murelikult,
 usaldada, kui ainult tema, Tolmune Täht ise.

polnud kogu maailmas sõpra, keda ta oleks võinud
 Tolmune Täht vaistlikult. Talle oli selge: Kiopol
 kekski kahlema, kas ohverdada Kiopo. Seda tundis
 aga Kiopo oli selle hädahü põhjus, ei saaks nad het-
 kui nad ähvardavast hädahüust teada saavad. Kuna
 miseks lejavad ta vanemad kindlasti abinõusid, niipea
 oli vähem enese kui Kiopo pärrast. Tema enda kats-
 lõhkeda vihkamisest ja hirmust. See ärritus ta hinges
 telgi juurtest eemale ronis, tundus talle, et süda tahab
 vaist oli hoiatunud, jalutas nüüd läbi küla. Kui ta

Et pimeduse udu silmist kaub?
 Oh, viibi veel, et sinu kotka tiivad
 Ka vaimu-kütkeid Eesti-rahvalt viivad!

LYDIA KOIDULA 1866.

Õieke, õieke,
 Ära nii ellaste õilmitse!
 Lillike, lillike —
 Kiire on kaduma kevade!

Kõidab kord külmade uha mind:
 Täna veel võidab mind luhapind —
 Üürike elu! sind teretan ma
 Öilmetega!

JAKOB HURT 1871.

Sõalaevu oli Saarlattel ja Läänlastel suur hulk, ja
 tuli neil tarvis, siis koguti kiirest kõik koku. Aastal
 1211 kautasivad Eestlased õnnetumal sõateel kolmsada
 laeva, aga aastal 1215 oli neil jälle enam kui kakssada
 laeva, kellega platsi võisivad astuda.

EESTI KEELEUENDUS.

Eeltoodud ja ajalooliselt järjestatud keelenäited
 annavad ülevaate kolme ja poole sajandi kestel toimu-
 nud arenemiskäigust. Seega oli meie kirjakeel juba
 üldjoontes välja kujunenud.

Esimesed keeleuendajad ärkamisajal olid Minkel
 Veske ja Jakob Hurt. Kõige rohkem aga on mõ-
 jutanud tollaegset keelt dr. K. A. Hermann oma
 grammatikaga (ilm. a. 1884). Temast päälle saavad
 ikka enam ainumaksvaks vormid seob (enne sageli
 siub), hääled (healed), mõök (mõek), siü (süi). Tema
 pani ette ka hää, pää, sääli tarvitamise. Ajutiselt oli

selles mõju, kuid hiljem hakati jälle kirjutama *hea, pea, seal*. Tema hakkas ka jälle nõudma järjekindlalt *h* kirjutamist sõna algul, kus see murdeis häälduselt oli (ja on) kadunud: *hāda, hobune* (āda, obune). Varemini harilikult kirjutati: „*seada ilusad inimest*“; Hermann nõudis: „*seada ilusat inimest*“. Nii on see ka kirjakeele pruugiks tänaseni jäänud. Siis veel mitmuse osastava -*sid* lõpp (*teesid*) endise -*si* (*teesi*) asemel. Alaleütleva lõpuna alati -*le*. Võitluses Hurda *i*-mitmuse vastu jäi võitjaks Hermann oma *d*-mitmusega. Tema nõutud on -*vad* lõpu järjekindel tarvimine (*jäivad, jääksivad*).

Eesti kirjakeele tungis eelmise sajandi viimseil aastakümneil palju uusi sõnu, peamiselt tuletusi ning liitsõnu. Suur osa on neist küll tõlkelaenu. Tähtsamaks eesti sõnavara rikastajaiks olid sel ajal K. A. Hermann ja isegi veel tähtsamana A. D. G. Renzstein, kes eriti teadlikult õhutas sõnavara rikastamist. Sellest ajast on eesti kirjakeele tulnud ning sääl eluõiguse saanud järgmised tuletused: *saatus, haridus, toimetus, sõnumik, tõusik, male, elund, paleus, omanik, ainsus, tähtraamat, kirjanik, käsikiri, ärakiri* jne. Nende kõrval tehti häid ja vajalikke murdelaene nagu *sobima, kava, nilbe, suplema, lahtuma, sirvima, vassima* jne. Mainimisväärased on ka laenu võõraist keelist rahvakeele kaudu. Nii vene keelest: *majakas, pristav, krepost, obrok, parisnik, tassima, voli*; saksa keelest: *teebrett, siiber, lips, seitung*. Ka soome keel oli juba sõnalaenu allikana hinnatud (Grenzstein). Säält laenati: *aade, sõnastik, üliõpilane, huvitama*. Samuti kasvas kiiresti rahvusvaheliste võõrsõnade arv.

KÄESOLEVA SAJANDI algul ühes rutulise tõusuga eesti vaimuelus tekkis vajadus, et eesti keel eviks ka kõiki neid väljendusvõimalusi, mis olemas

neda, siis pidid nad veel täna öösi põgenema. Ah! Mis see oli? Kindlasti ühe mehe kogu — nii see näis preeria laial heledal taustal. Ja see kogu liikus! Ta tuli lähemale! Hirmunult nägi Tolmune Täht veel teist kogu, ja siis kolmat. Nad kõik tulid teigi poole. Jälle nägi ta uusi lähenevaid kogusid. Ei mingit kahtlust! Indiaanlased püüasid teigi sisse. Ta ronis teigi tagakülje poole, paludes, et nad teda ei oleks näinud. Vahet võis ta säätipoolt leida mingi võimaluse läbimurdmiseks. Kui ta niivisi teigi taga maa pääl kukitas, tõukas äkki külmi nina vastu tema nägu. Kiopoli... Hunt oli tulnud tagasi, kui telk juba ööseks oli sulatud, ning oli heitnud välja magama. Tolmune Täht väris hirmust. Kui nad leitakse, siis oli küll halastamatu saatus toonud Kiopoli kõige hukatuslikumal hetkel koju tagasi! Önn, et nad veel väljaspool telki olid! Siiski oli ka siin väljavähe, ikka tiheneva vaenlaste ringi läbimurdmiseks äärmiselt väike. Ka Kiopoli oli sellest teadlik. Veel enam: tema eesmatu vaist mõists isegi hädahoju laadi. Ta urises tase, kuid sügavasti. Kuid Tolmune Täht hoidis oma käed tugevasti ta ümber ja sosistas talle kõrva, et ta vait oleks. Üles vaadates nägi ta liginevate indiaanlaste päid mustade varjudena taeva taustal. Suur Jumal, kui ligidal nad juba on!

Ed. Ahrens (1803—1863) F. J. Wiedemann (1805—1887)
uue kirjaviisi looja. hõimukeelte uurija.

Ed. Ahrens on eesti praeguse, n. n. „uue kirjaviisi“ looja. Ahrensil oli julgust astuda võitlusse saksiku eesti keele kirjaviisi vastu ja nõuda, et lühikesed täis- ja kaashäälikud märgitaks ühekordse tähega („Jumala sõna“, mitte „Jummala sanna“), ja pikad häälikud kahekordse tähega („lootus, voodi“, mitte „lotus, vodi“). Uus kirjaviis, mis meile nüüd tundub nii omane ja endastmõistetav, nõudis poolsada aastat vihas võitlust, enne kui suutis vana kõrvale tõrjuda. Vana kirjaviisi viimane kants oli Jannseni „Eesti Postimees“. Alles siis, kui vana Postipapa käsi väsis ja halvatuse sai, oli ka uue kirjaviisi võit kindel. Kreutzwald julgustas noort Jakobsoni „Kooli lugemise raamatus“ uut kirjaviisi tarvitama, ja varsti ilmus selles keeles ka piibel (1889. a.), mis meie tolleaegse suurema keeleteadlase F. J. Wiedemanni poolt ka muist keelevigadest oli hoolega puhastatud. Kabineti-inimesena oli aga Wiedemannil vähe kokkupuuteid elava rahvakeelega, sellepärast polnud temagi toimetatud piibel keelevigadest mitte täiesti puhas.

Elava rahvakeele varaaidaks aga on saanud Wiedemanni suur murdesõnaraamat (ilm. 1869. a.). Veel täninigi, 70 aastat hiljem, on see raamat kõige ulatuslikum eesti keelevara kogu, sisaldades ligemale 50.000 sõna. W. suurte teenete eest eesti ja meie sugukeelte uurimisel valis Vene Teaduste Akadeemia ta oma alaliseks liikmeks — suurim au, mis teadusemehele tol ajal võis osaks saada.

Lembit Lall

Telefon

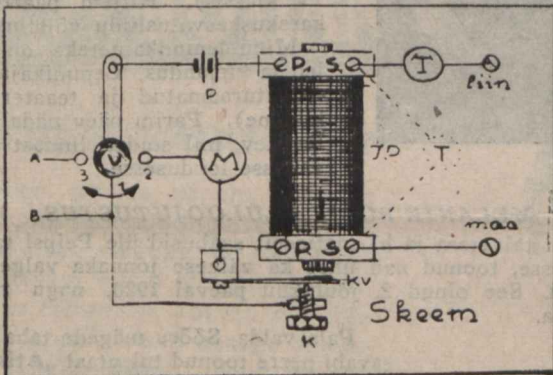
V.

Käesolev telefoni ehituskirjeldus on määratud asjast huvitatud poistele, keda huvitab küllaltki salapärane elekter ja selle rakendus.

Kirjeldatud telefon on ehituselt lihtis, nii et selle ehitamisega saab hakkama igaüks, kel vähegi tööriistu, ja mis pääsi — kannatust. Peate vaid evima sõbra, kes samuti on asjast huvitatud ja kelle elukoht teie omast väga kaugel ei ole, vastasel korral läheb tülikaks ja kalliks omavahelise ühenduse soetamine.

Olgu tähendatud, et see telefon on autori ja ta sõbra poolt valmis ehitatud, kusjuures tagajärjed ei jätnud midagi soovida. Omavaheliseks juhtmeks oli 150 m pikkune 1 mm-lise ristlõikega tsingitud raudtraat. Sellejuures oli kõnekostvus hää, võib ütelda — isegi väga hää. Telefoni asudes umbes 2 meetri kaugusel kuulajast, kostis kõne täiesti selgelt ja arusaadavalt. Kõik see ei tähenda, et temaga saab kõnelda vaid lühikesee maa taha, — ei, selle telefoniga saab kõnelda kümnete kilomeetrite kaugusele, s. o. nagu harilikku telefoniga.

Lõpuks saab seda aparati veel kasutada telegraafina, elektriseerimisaparadina ja isegi uksekellana. Kuna ta hind pole kuigi kõrge, vahest mõni kroon, võib ta ehitamist julgesti soovitada.

Joon. 1. Telefoni skeem. ID — induksioonipool. M — mikrofon. T — telefon. V — morse võti. P — patarei. KV — katkestaja. K — kontaktkruvi. A, B — elektrikella nõopi.

Nagu jooniselt näha, koosneb aparaat järgmistest osadest:

1. Induksioonipool — sumiseja,
2. mikrofon,
3. telefon,
4. patarei,
5. morsevõti, mida kasutatakse ka mikrofonihendamisega patareiga,
6. kooshoidvad osad, kruvid jne.

Kirjeldatav aparaat kujutab endast foonilise väljakuutsega telefoniaparati, kus väljakuutseks vajaline heli sünnitatakse sumisejaga ja mille abil sünnib ka telegraferimine.

Vaatame nüüd tema üksikosi ja nende isehitamist lähemalt.

1. **INDUKTSIOONIPPOOL.** Selles telefonis võib tarvitada igasugust olemasolevat telefoni induksioonipooli. Kel aga tööriistu, aega ja kannatust, võib selle ka ise ehitada, päalegi kuna omavalmistatud pool tuleb tugevam ja vastupidavam igast teissugusest poolist.

Pool koosneb raudtraatidest valmistatud südamikust, mille pääle on mähitud kaks isoleeritud vasktraadist mähist. Alumine mähis on võrdlemisi jämedast ja lühikesest vasktraadist. Selle pääle on mähitud peenemast traadist pikem mähis. Neid mähiseid nime-

AUTO 50-A. JUUBELIMARGID.

Praegusaja auto loojad: G. Daimler (1834—1910) ja C. Benz (1844—1929).

Auto 50. a. juubel — a. 1936.

See oli a. 1886, kui sai valmis esimene saksa inseneride (C. Benz'i ja G. Daimler'i) plaanitud automobiil (= iseliikuja) — bensiinimootoriga liikveleatav sõiduk, „tõld ilma hobuset“, nagu sellest unistati muinaslugudes.

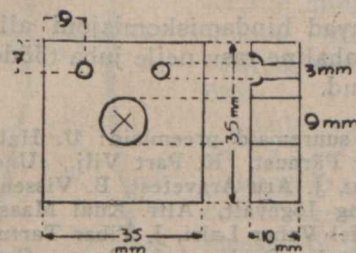
Missuguseid muudatusi on läbi elanud sellise sõiduki mootor 50 a. jooksul, see on selge ainult eriteadlastele, eemaltvaatajaile aga kõneleb küllaltki auto välise kuju muutmine: jõuka talumehe vedruvankri laadist (1886) jõuda nn. voolujoone kujuni (1936) on ikkagi enam kui üks samm.

Benz ja Daimleri idee on olnud seeme, millest kasvanud suur võimas puu. Selle kallal on olnud „aednikuks“ palju täiendajaid, parandajaid j. m., kelle hulgas laiemalt tuntud nimi on H. Ford.

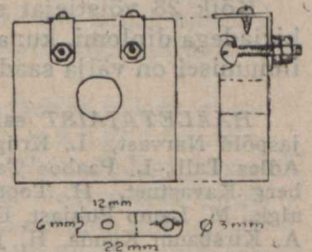
tatakse vastavalt esi- ehk primaar- ja teisend- ehk sekundaarmähiseiks.

Südamiku valmistamiseks läheb tarvis peenikest raudtraati nn. roositraati. Seda mähime ümber 8 sm laiuse plekitüki, keerd keeru kõrvale. Nüüd on kerge viiliga traadikeerud plekitüki servadelt läbi viilida, nii et saame hulga 8 sm pikkusi traaditükke. Neid tükke tuleb koguda nii palju, et nad tihedalt kokkusurutuna annaksid 10 mm läbilõikega kimbu. Nüüd mähitakse traadikimp 1 sm laiuse liimiseks tehtud paberiribaga üle ja väikese kuivamise järele on südamik valmis.

Pooli otsadeks võetakse kuiva kaselauda, saetakse sellest välja tükid joonisel nr. 2 antud moodsu järele ja puuritakse augud sisse: keskele 19 mm-lise läbi-

Joon. 2.

Joon. 3.

moodsuga ja äärele 23 mm-lise läbimoodsuga auku. Õhukesest vaskplekist lõigatakse 4 (joonisel 3) riba ja pärast aukude puurimist painutatakse nad punktiirjoone kohast täisnurgas alla. Kuidas neid pooliotstele kinnitada, näitab joon. 3. Kui kõik valmis, võib otsad lakiga üle tõmmata, siis jääb pool nägusam. (Järgn.)

Meie tänavused laureaadid

Osavõtt meie tänavusest „rahvahäältest“ oli haruldaselt elav, ületades möödunud-kevadise peagu kahekordselt. See oli tingitud meie lugejatepere suurest juurekasvust ja ühtlasi sobivast hääletamise moodusest.

LÜHIJUTTUDE alal tuli esikohale **Uno Kohver** (Ants Patašon) Võrust oma hooga ja elava jutustusega „Seiklemas“ (1169 häält),

Teiseks tuli **Helje Spuhl** Tallinnast jutustuse „Liisiga“ (945 h.), mis oma idee ja stiiliküpsusega mitmeti ületab eelmise ja oleks väärinud esimest auhinda. Et aga tütarlastest lugejad on arvuliselt vähemuses, siis sai poiste maitse otsustavaks.

„Kartulisõja“ (tuli 749 häälega kolmandaks) autori isikut pole toimetusel tänini kahjuks korda läinud selgitada. Jäägu ta siis pääleki meile kõigile tolleks saladuslikuks „Mustaks Maskiks“, kellel lõbusa vestemehhe kuulsus.

Rohkesti hääli said veel: **Olav Kibe** 504, **Meripoeg** („Hülgejaht“) 427, **Kivitäks** („Jaku vastlad“) 343.

LUULETUSTE alal võitis esikoha **Melanie Polli** (Laine Voog) Palalt luuletusega „Suuskadel kooli“. Teiseks tuli **Adolf Kaasik**, (Henn Kasesalu) Krüüdneri Sulaojalt luul. „Üle valge lumevalja“, — ning kolmandaks **Aleksander Štšerbakov**, (Rahn Rahuleid) Pärnust luul. „Piinade öö“.

Kuna proosatööde hääletamine toimus haruldase üksmeelega, on kolme parima luuletuse leidmisel aga hääled kauniste laiali valgunud. Sama sedelite arvu juures (neid saadeti toimetusele kogusummas 2041) said kolm luuletajat-laureaati hääli: 658+623+602. Õige tugevasti on hääli „ära viinud“: **Magun** 525, **Ludvi** 493, **Hilda T.** 488, **Vaike Raidla** 364, **Eds** 357, **Aksel T.** 308. (Igal sedelil on 3 häält proosa ja 3 luule alal).

Värsketele laureaatidele ja samuti hääletajaile on eesti suuremad kirjastused — „Loodus“, „Noor-Eesti“, „Kirjanduse Selts“, „Töökool“ j. t. annetanud suurel hulgal väärtuslikku kirjandust.

Kõik 28 võistlejat saavad hindamiskomisjoni allkirjadega diplomi, kuna rahaline tasu neile juba tööde ilmumisel on välja saadetud.

HÄÄLETAJAIST said suuremaid preemiaid: **Ü.** Haljaspõld Narvast, **L.** Krüger Pärnust, **K.** Part Vilj., **Uno Adler** Tall., **L.** Paabos Tartu, **J.** Aru Aravetest, **B.** Vissenberg Kavastust, **H.** Tooming Jõgevast, **Alfr.** Kuul Maasi algk., **M.** Lamp Puhjast, **Endel** Vaher Lalsi, **J.** Tibar Tartu, **A.** Kiršbaum Kunda, **H.** Joonuks, **Rakke**, **Aale** Oengo, **Oru** algk., **Rein** Aul, Tartu, **L.** Pork, **Käesalu** algk., **L.** Kuusik, **Käsavete** algk., **H.** Sleng, **Kose**, **K.** Liivak, **Perilt**, **L.** Pütsepp, **Kambjast**, **V.** Tekalt, **Vaivarast**, **L.** Abner, **Kadrina** algk., **G.** Tõnurist, **Raasiku** algk., **V.** Mikson, **Nõo** algk., **Alli** Kaar, **Harglast**, **H.** Jürgenson, Tallinnast j. t.

Preemiaid jagati üle saja.

Toimetus tänab kõiki võistlejaid, kes oma sulega on aidanud „Õpilastele“ veerge meeldivalt elustada. Südamlik tänu ka hääletajate suurele kogule nii üllatavalt rohke ja elava osavõtu eest.

UNO KOHVER'i ELUKÄIGUST:

Olen 12-aastane. Sündisin Tallinnas, kust kolisime pea Võrru. Õpin Võru linna II algkooli IV klassis. Talvel, vabal ajal, meelasti suusatan ja uisutan, ning loen juturaamatuid. Suvel aga askeldan aias oma pöösaste ja taimedega. Lasen end päikesest pruuniks põleda jne. Mõned nädalad igal suvel viibin ka maal, vanaisa talus. Praegu on minu suurimaks huviks raamatukogu asutamine.

Pääle selle palun vabandada, et mu foto on mõned aastad noorem kui ma ise.

HELJE SPUHL'i ELUST:

Sündisin 27. septembril 1920. Vormsi saarel, kus isa ja ema olid õpetajad. Aasta vanuselt viisid vanemad mu Paldiski, säält nelja-aastasena Riisiperre. Siin lõpetasin a. 1934 Nissi kuueklassilise algkooli. Sama aasta sügisel astusin Inglise Kolledži, kus õpin praegugi.

Esimese edu omatehtud kirjandiga saavutasin a. 1932 — Hasomini korraldatud lastekirjandite võistlusel (olin siis Nissi algkooli IV klassis). Hiljem paaril õp. karskuskasvatustliidu võistlusel.

Minu lemmikaineteks on keeled ja kirjandus. Lemmikajaviide — juturaamatud ja teater (ka kodune). Parim päev nädalas — laupäev, mil sõidan linnast koju, vabasse loodusesse.

MELANIE POLLI ELULOOJUTUSTUS:

Kui talvetaat ja härmatiseeit saabusid üle Peipsi rannavaldadesse, toonud nad ühes ka väikese jonnaka valgepäise tüdrukku. See olnud 2. jõulukuu päeval 1920, nagu rääkis vanaema.

Pala valda, Sõõru mägede taha metsavahi perre toonud tuisutaat „Atikese“. See olnudki mina. Väikeselt protesteerinud ma kõvasti, miks mind ei kutsuta „Ati“ks“. Päevad läksid. Olin juba „suur“ ja pidin minema kooli. Süda peksis. Kartsin. „No — no nüüd on mats kuradite käes!...“ mõtlesin, kui anti kätte kirjukaaneline lugemik. Enne jõulu jälle, kui saabus talvetaat — kutsus ta ära ka isa. Asemele astus vend. Mõõdusid kooliaastad. Õpetajad, keda kohtasin alati surmahirmus, polnud väärt muud kui kiiust ja tänu. Võõrkeeled ja matemaatika olid, mida kartsin ja vihkasin,

kuna lemmiktundideks osutus emakeel, joonistus, kus sain end vabamalt väljendada.

Lõpetasin Pala 6 kl. algkooli möödunud kevadel 1935, jäädes koju — metsanurka.

ALEKSANDER ŠTŠERBAKOVI ELUST:

„Piinade öö“ autor sündis Pärnus 9. augustil 1921. Säält tormise, tujuka mere kaldal asuvas suvituslinnas möödus ta lapsepõlv.

1935. a. lõpetas algkooli ja samal sügisel astus Pärnu poeglaste keskkooli, kus jätkab õppimist.

Avaldanud mõningaid luuletusi „Laste Rõõmus“ Punase Piraadi nime all. Vaba aja pühendab kirjandusele.

ADOLF KAASIK ei ole kahjuks saatnud oma pilti ega eluloolisi andmeid.

Johann Faber'i
pliiatsite püsiva
häduse tagab
haamritemärk

APOLLO

DESSIN
haamritemärgiga
on ületamatud

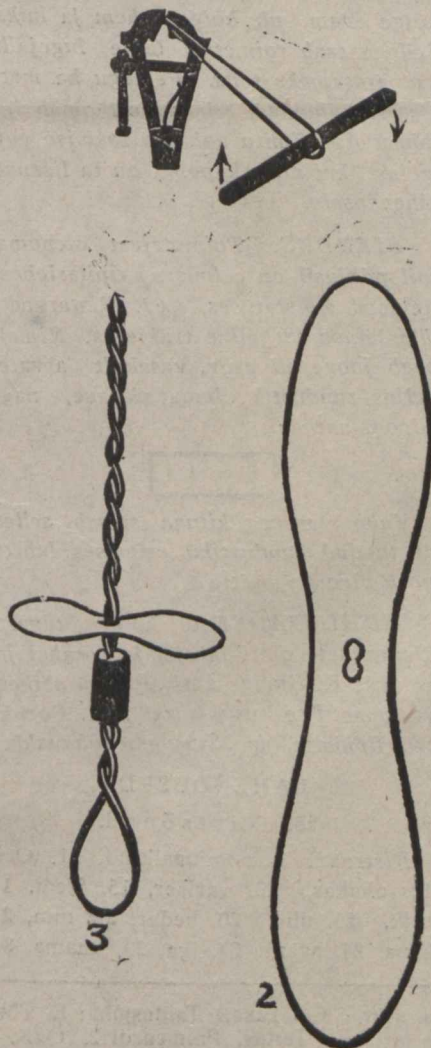
JOHANN FABER NÜRNBERG

Lendav propeller

Võtke umbes 60 cm pikkune tükk 2 mm läbimõõduga raudtraati, õiendage see sirgeks ja painutage nii, et traadi otsad oleksid ühekõrgusel ja teineteise kõrval. Nii painutatud traadi otsad keerge kruustangi vahele kinni (joon. nr. 1), viimaste puudumisel võib keegi teine hoida traadiotsi tangidega. Siis pistke puupulk või vasaravars traadiharude vahele ja keerutage traati, hoides viimast pingul. Kui hoiate traati pingul, siis tulevad keerud ühtlased ja korralikud.

Kui iga keerd on juba umbes 1,5–2 cm pikkune, siis võib keerutamise lõpetada, vabastada traadi kruustangidest, hammustada tangidega kruustangide vahel olnud otsad umbes 2 cm kauguselt ära ja viilida peenehambalise viiliga nii, et need ei kriimustaks. Nüüd keeruge raudplekist toru, mille pikkus on umbes 3 cm ja läbimõõdult nii suur, et keerutatud traat vabalt läbi läheks.

See tehtud, asume propelleri valmistamisele. Propeller tehke õhukesest tinutatud raudplekist. See peab olema täiesti sümmeetriline, siis saavutate paremaid tagajärgi. Propellerile võib anda mitmesuguse kuju; üks neist on näidatud joon. nr. 2. Täpselt propelleri keskk kohta puurige 2,5 mm puuriga kõrvuti kaks auku ja viilige

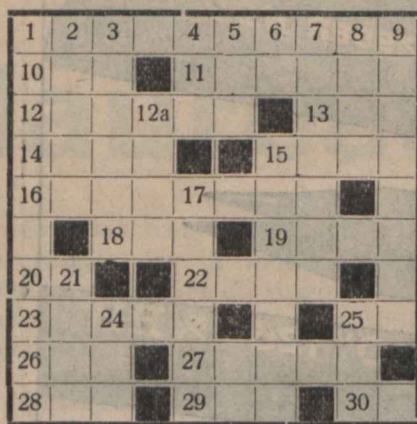
nende vahe välja (nii et augud ühineksid). Ääred tuleb muidugi teha

propelleril siingi peene viili abil siledaks, et need ei kriimustaks — ja lendav propeller ongi valmis. Jääb vaid painutada selle kumbki haru ise suunas kallakuks, kuid mis suunda siin valida, jätame valmistaja enda leiutada. Ütleme vaid nii palju, et mida suurem kallak tiibadel, seda kõrgem lend, vähema kallaku juures on lend aeglasem, kuid ilusam.

Kui kõik osad valmis, asetage toruke traadi otsa, siis pistke traadiotsad propelleri avausse ja laske ka propeller torukese pääle traadi laiem osa juure (joon. 3). Nüüd hoidke ühe käega traadi laiemast osast ja tõmmake teisega toruke traadi otsast välja. Toruke lükkab välja ka propelleri, kusjuures traadi keerud annavad sellele tiirleva liikumise. Kui tiibade kallak on õieti valitud, tõuseb propeller takistuseta õhku.

Tuleb vaid meeles pidada, et see on v a b a õ h u m ä n g; toas mängides võib see teha mõndagi pahandust: purustada elektripirni, pildiklaasi või kriimustada mõnd isikutki, nii et selle huvitava mänguasja juures ärge unustage hetkekski tema halbu külgi.

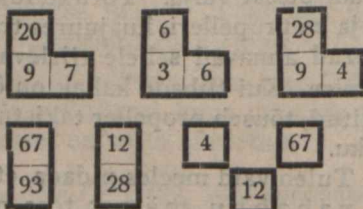
66. RISTSÕNAD.

Ristread. 1. [toite] lauale kandma, ette kandma, esitama, 10. lõunamine lind, 11. arve sissetulekute pool [arveraamatus], kohustu, 12. tegelane A. H. Tammsaare romaanis „Tõde ja õigus II“, 13. hele, kirev, 14. vabariik Euroopas, 15. leinamine, 16. kleepaine, liim, 18. kellel, 19. haak, konksuke, kisa, 20. kääne sõnast „uba“, 22. sadamalinna Palestiina Vahemere rannikul, 23. tuntumaid Prantsuse riigimehi tänapäeval, 25. sidesõna, 26. spordiriist, 27. [mõisa] ülemkubjas, 28. eesti naiskunstnikke, 29. planeet, 30. niinimetatud.

Püstread: 1. punkt-koma, 2. aine metall-asjade katmiseks rooste vastu, 3. üks kolmest legendaarsest Vene riigi rajajaist [eesti kirjaväisist], 4. võit, edenemine, 5. mitte taga, 6. noot, 7. Hispaania ja Portugali ühine nimetus; sama, mis Pürenee poolsaar, 8. eesti heliloojaid, 9. tapmiskatse, 12-a tarvilik rõivastusesemete valmistamisel, 15. vett sisse laskma, 17. takistustega mäest allasõidu-võistlus suusatamises, 21. juhtmõte, põhimõte, eesmärk, 24. post, teivas, 25. esimesi eesti eralennukeid

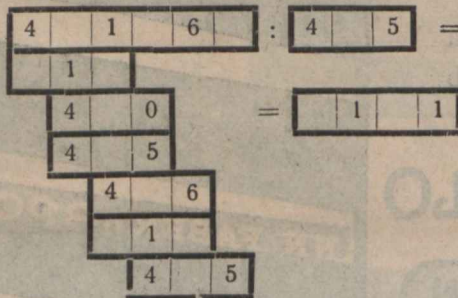
67. MOSAIIKMÕISTATUS.

Antud kujundeist koostada ruut nii, et vastavates püst- ja ristridades asuvate arvude summad oleksid võrdsed (s. t. kui näiteks esimeses püstreas asuvate arvude summa on 87, siis peab ka esimeses ristreas asuvate arvude sum-

ma võrduma 87-ga). Seejuures iga järgneva rea arvude summa peab olema eelmisest kaks korda vähem. Ruudu kokkuseadmisel võivad arvud tulla ka kummuli.

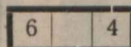
68. JAGAMISMÕISTATUS.

Igasse tühja ruutu asetada üks number nii, et jagatis lahenduks!

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 25. märtsiks, lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilaslehe“ kupongi nr. 17. Kuid ühtlasi lisagu iga lahendaja väikesel lehekesel lahendusega kaasa vastuse küsimusele, mis meeldis teile käesolevas „Õpilaslehes“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Sellega saab toimetuse lehte lugejale suupärasemaks teha. Peetagu ka meele, et auhindade jagamisel omab iga lahendaja niimitu auhinna saamise võimalust, kui mitu kupongi on ta lisanud lahendusele.

ÕIENDUS. Toimetajast olenematuil põhjusil on eelmises „Õpilaslehes“ ilmunud mõistatuses, „63. Ristarvud“, läbi läinud järgmine trükkiviga. Nimelt peab joone all asuv, vasakult arvates neljas ruudustik olema säärane, nagu allpool antud:

Vahe varemtrükituga seisab selles, et toodud ruudustiku esimeses lahtris peab olema 6, mitte 5.

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse K. Rumor-Asti „Palava päikese ja fanaatilise usu maal“, J. Poruk'i „Pärilipüüdja“ ja „Sinavasse õhuvalda“.

LAHENDUSED.

56. Ristsõnad.

Ristread: 1. nominaalhind, 11. Oru, 12. ohakas, 13. variser, 15. item, 17. esik, 19. uhe, 20. keder, 22. mm, 23. kana, 24. agaav, 27. iga, 29. imama, 31.

ta, 32. sai, 33. Maimu, 34. ah, 35. tanu, 36. sume, 37. senine, 38. Soar.

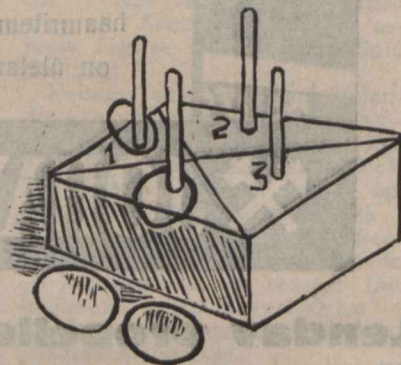
Püstread: 1. novellist, 2. oras, 3. Muri, 4. nos, 5. aheldama, 6. aar, 7. lk., 8. hai, 10. dame, 14. ikka, 16. ehmatama, 18. tramm, 21. enim, 23. kaine, 25. gauss, 26. vaher, 28. gaas, 30. aine.

57. Kas „jah“ või „ei“.

1. jah, 2. ei, 3. jah, 4. jah, 5. jah, 6. jah, 7., 8. ei, 9. jah, 10. ei.

Teine rõngaheitmise mäng

„Õp.“ nr. 8 viimasel lk. käsitati rõngaheitmise mängu. Siin toome lisaks veel ühe samalaadilise mängu. Seks vajame pappkarpi ja

nelja pliiatsit või puupulka. Karbi kaane jagame kahe diagonaaljoonega neljaks. Sel teel saame neli kolmnurka. Kolm neist märgime ära numbritena 1, 2 ja 3. Üks kolmnurga keskele torkame pliiatsi püsti. Et nad paremini seisaksid, torkame nad nii sügavale, et nende teritatud alaots tungib isegi läbi karbi põhja.

Mängijaid võib olla piiramata arvul. Igal mängijal on oma rõngas. See lõigatakse papist sel kombel, et joonistatakse ring kas tsirkli või mingi ümmariku eseme abil ja selle sisse teine väiksem ring. Terava noaga lõigatakse rõngas lahti.

Iga mängija püüab heita oma rõnga ühe pliiatsi otsa. Tema saadud number peetakse meeles. See, kes esimesena saavutab 13 punkti, on võitnud. Kui keegi viskab rõnga pliiatsile, millel juba teine rõngas ees on, võib ta oma punktide arvule lisada selle kolmnurga numbri kahekordse arvu. See aga, kes viskab oma rõnga nummerdamata kolmnurga pliiatsile, kaotab järgmise viskekorra.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toim. sekr.: Ed. Tasa. Talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Toim. ja talitus Tartus, Promenadi 2, O./K. „Koolivara“, tel. 8-29. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilaslehega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1936.